

Název díla:	Dukelské bojisko a památníky na Dukle a vo Svidníku	Období výstavby	1949
Základní údaje o přípravě a zhotovení díla			
Objednatel	Vláda Česko-Slovenskej republiky		
Generální projektant stavby	Ing.arch Josef Grus, umelci Oskár Kozák, Jan Hana, František Gibala		
Projektant významných objektů:	Ing.arch. Karel Lodr, Ing.arch.Jan Krumprecht, Ing.arch.Václav Šedivý		
Vyšší zhotovitel			
Provozovatel:	Vojenské múzeum Piešťany, Vojenský historický ústav Bratislava		
		<p>Popis:</p> <p>Duklianske bojisko a památníky na Dukle a vo Svidníku sú národné kultúrne pamiatky, venované Karpatsko-duklianskej operácii, ktorá sa odohrala počas 2. svetovej vojny v oblasti Duklianskeho priesmyku a pamiatke tu padlým vojakom.</p> <p>Duklianske bojisko je národná kultúrna pamiatka zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (na základe uznesenia predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 24 z 27. 2. 1961). Územne je rozdelená do dvoch lokalít:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dukla – památník Česko-Slovenského armádneho zboru v katastrálnom území Vyšný Komárnik • Památník sovietskej armády v katastrálnom území Svidník 	
		<p>Památník Česko-Slovenského armádneho zboru</p> <p>Památník sa nachádza v katastrálnom území obce Vyšný Komárnik. Jeho vybudovaním v priestore bojov vláda Česko-Slovenskej republiky vzdala hold padlým vojakom 1. česko-slovenského armádneho zboru. Památník bol postavený v roku 1949 a jeho autorom je Ing. architekt Josef Grus. Pri památníku leží vojenské pohrebisko – cintorín, na ktorom je pochovaných 565 príslušníkov zboru.</p> <p>Památník tvorí vysoký pylón a kolumbárium. Uzatvára južnú stranu cintorína a spolu s obradnou sieňou je vysoký 28 m. Svojím tvarom pylón symbolicky znázorňuje úder oslobodzovacích vojsk do nepriateľskej obrany na poľsko-československom pomedzí. V roku 1964 bol památník doplnený o bronzové súsošie <i>Žalujem</i> od národného umelca Jána Kulicha: matka ďakuje sovietskemu vojakovi za oslobodenie a zároveň žaluje fašizmus za príkoria a utrpenie, ktoré spôsobil.</p> <p>Na kolonáde vedúcej k památníku sú umiestnené bronzové tabule s vygravírovanými menami 1265 príslušníkov 1. čs. armádneho zboru v ZSSR, ktorí padli v Karpatsko-duklianskej operácii. Nie všetci sú pochovaní na Dukle; väčšina hrobov sa nachádza na poľskej strane hraníc, predovšetkým v meste Dukla a v osade Nowosielce.</p> <p>V kolumbáriu památníka (žulové čierne oválne teleso s výklenkami na ukladanie urien) je uložená prst zo všetkých miest bojov 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. Portál kolumbária zdobia reliéfy znázorňujúce jeho bojovú cestu od Buzuluk do Prahy.</p> <p>Pri štátnej ceste, asi 200 m od štátnej hranice, je žulový památník <i>Rozpuknuté srdce</i>. Postavený je na mieste tragickej smrti</p>	
			

Podklady: <http://www.vhu.sk/>, <https://sk.wikipedia.org/>

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Anna Gonščáková, VŠB-TU Ostrava, Fakulta stavební, Ludvíka Podéště 1875/17, 708 33 Ostrava-Poruba

	<p>generála Jaroslava Vedrala-Sázavského, velitele 1. čs. samostatnej brigády v ZSSR, ktorý tu zahynul 6. októbra 1944. Generálovo auto nabehlo na nástražnú mínu. Spolu s generálom zahynul aj jeho vodič a osobná stráž.</p> <p>Vľavo od štátnej cesty asi 100 m od štátnej hranice, na mieste, kde bol pôvodný cintorín príslušníkov čs. armádneho zboru, je od roku 1967 umiestnená žulová plastika – symbol ženijného vojska v Karpatsko-duklianskej operácii. Plastika zobrazuje ruku ženistu pri zneškodňovaní protitankovej míny.</p>
	<p>Areál Duklianskeho bojiska sa rozprestiera od rázcestia obce Kapišová až po slovensko-poľský hraničný priechod Dukla. Jeho súčasťou je <i>vojenské prírodné múzeum</i>, ktoré bolo sprístupnené verejnosti v roku 1959. Nachádza sa tu expozícia v prírode s rozmiestnenou bojovou technikou v katastrálnom území obcí Nižného Komárnika a Vyšného Komárnika. Údolie smrti je súčasťou Prírodného duklianskeho múzea. Zaoberá plochu obcí Dobroslava, Kapišová, Kružlová, Nižná Pisaná, Svidnička, Vápeník a Vyšná Pisaná, kde je osadená vojenská technika z obdobia Karpatsko-duklianskej operácie z bojov počas 25. až 27. októbra 1944.</p>
 	<p>Pamätník červenej armáde</p> <p>V Svidníku stojí monumentálny mramorový pamätník Červenej armáde, národná kultúrna pamiatka. Bol odhalený 3. októbra 1954 pri príležitosti osláv 10. výročia karpatsko-duklianskej operácie. Autormi projektu boli českí architekti Ing. Karel Lodr, Jan Krumprecht a Václav Šedivý. Sochárske práce realizovali sochári – národní umelci Oskár Kozák, Jan Hana a zaslúžilý umelec František Gibala.</p> <p>Pomník má výšku 37 m. Päťramenná hviezda na jeho vrchole meria 3,5 m. Čelné steny ohrady pamätníka výtvarne symbolizujú Slovenské národné povstanie a príchod Červenej armády. Na ľavej strane pamätníka je súsošie <i>Útok Sovietskej armády</i>, na pravej strane reliéf <i>Partizánska hliadka v Slovenskom národnom povstaní</i>. Pred širokým schodištom pamätníka je bronzová socha sovietskeho seržanta; symbolizuje čestnú stráž, ktorá vzdáva hold nad mohylou padlých. Jej výška je 4 m a jej autormi sú Jan Bartoš a Jan Hana. Po bokoch sokla, na ktorom je postavená socha, sú vysekané položené mramorové lipové vence.</p> <p>Architektonický komplex pamätníka dotvárajú dve pieskovcové súsošia: Hanovo <i>Stretnutie</i> a Gibalovo <i>Smelý pohľad do budúcnosti</i>. Na štvorcovom piedestáli, obelisku a pylóne pamätníka sú osadené veľkorozmerné mramorové reliéfy: <i>Zdvihnutie zástavy na slávu víťazstva, 9. máj 1945</i>, <i>Ľudia vítajú svojich sovietskych osloboditeľov</i>, <i>Zvítanie partizánov so Sovietskou armádou</i> a <i>Dedina víta sovietskych vojakov</i>. Pri pamätníku pri stene sú vytvorené symbolické mramorové hrobky padlých príslušníkov sovietskej pechoty, tankistov, delostrelcov a letcov. Na hrobkách sú vytesané symboly rozlišovacích znakov týchto druhov sovietskych zbraní. V štyroch spoločných hrobách je pochovaných vyše 9 000 sovietskych vojakov.</p> <p>V roku 1974 bol vytvorený na pravej strane pamätníka v blízkosti vojenského múzea Park bojovej techniky, v ktorom je rozmiestnená vojenská bojová technika používaná v čase Karpatsko-duklianskej operácie.</p>

Technické a organizační zajímavosti:

- Sprístupnené sú aj zrekonštruované delostrelecké palebné postavenia a bunkre jednotiek 1. čs. armádneho zboru v ZSSR i veliteľské stanovište veliteľa 3. čs. brigády, z ktorého veliteľa zabezpečovali ďalšiu útočnú činnosť na slovenskom území po prekročení štátnej hranice.
- V roku 1981 bola v severovýchodnej časti areálu pamätníka vytvorená *aleja Hrdinov Dukly*. Na kamenných žulových blokoch sú umiestnené busty nadživotnej veľkosti 15 hrdinov Sovietskeho zväzu a Československej republiky, aktívnych účastníkov Karpatsko-duklianskej operácie.

Poznámky: Pokud text dostatečně nepostihuje technickou ani organizační charakteristiku stavby, je možné a vhodné zaslat úpravy a doplňky na adresu Kanceláře ČSSI (cssi@cssi-cr.cz).